

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–) (E 31/2024 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 2/2025 vp - E 31/2024 vp mahdollisia toimenpiteitä varten. Määräaika: 3.6.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-asioiden alivaltiosihteeri Satu Keskinen, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Petri Haapalainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehittämisspäälikkö Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö
- Keski-Suomen liitto
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Etelä-Karjalan liitto
- Kymenlaakson liitto

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on aiemmin antanut asiassa E 31/2024 vp lausunnon HaVL 10/2024 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (MFF) on muodostettu huhtikuussa 2024 valtioneuvoston selvityksessä E 31/2024 vp, jossa on määriteltä

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

ennakkovaikuttamiskannat muun muassa rahoituskehyksen kokonaistason ja EU:n omien varojen järjestelmän osalta. Käsiteltävänä olevassa jatkokirjeessä kuvataan viimeisintä tilannetta tulevan rahoituskehyksen valmistelun osalta ja tarkennetaan Suomen keskeisimpiä kantoja ennakkovaikuttamisen viimevaiheeseen.

Valtioneuvoston kanta

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan muun muassa seuraavasti:

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuisuuden kasvua.

Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan kokonaisuutena.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia. Suomi katsoo, että varoja tulisi kohdentaa nykyistä vahvemmin valittujen strategisten prioriteettien mukaisesti. Lisäksi on tärkeää varmistaa EU-rahoituksen nykyistä vahvempi yksityistä rahoitusta vivuttava vaikutus.

Käytäessä keskustelua tulevasta rahoituskehystä ja siihen liittyvistä sektorikohtaisista uudistamistarpeista, Suomi korostaa neuvoston vahvaa roolia.

Elpymisväline oli poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu, eikä järjestely toimi ennakkotapauksena.

Tuleva monivuorinen rahoituskehyskehdotus (2028-)

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan muun muassa seuraavasti:

Suomi pitää tärkeänä EU-rahoitusohjelmien uudistamista vastaamaan paremmin EU:n tulevia haasteita. Osana tulevaa rahoituskehystä Suomi suhtautuu avoimesti tulospäätösten mallien tarkastelemiseen rahoituksen eurooppalaisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Lisäksi on tärkeää varmistaa EU-rahoituksen nykyistä vahvempi yksityistä rahoitusta vivuttava vaikutus.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Osana ennakkovaikuttamista Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Suomen läpileikkaavana tavoitteena on, että EU-rahoituksentoimeenpanosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi vähentää.

Lisäksi Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehyksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mah-

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

dollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta varsinkin investoinneissa sekä toisi mahdollisia tehokkuushyötyjä EU-varojen toimeenpanossa.

Suomi kiinnittää erityistä huomiota tulosperusteisuuden käytännön toimivuuden haasteisiin, etenkin asetettavien tavoitteiden mitattavuuden ja niiden läpinäkyvyyden sekä hallinnollisen taakan osalta.

Suomelle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus. Unionin taloudellisten etujen tehokas suojaaminen on olennaista. Osana tulevan EU-rahoituksen ehdollisuuden vahvistamista, Suomi on avoin tarkastelemaan mahdollisia erilaisia vaihtoehtoja, joilla luotaisiin yhteys EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden ja niihin kytkeytyvän EU-rahoituksen välille.

Suomi katsoo, että rahoituskehyksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että ennallistamisasetuksen toimeenpanoon kohdennettaisiin nykyistä enemmän rahoitusta tulevassa rahoituskehyksessä. Kuten nykyiselläänkin, ennallistamistoimien EU-rahoituksessa tulisi olla mahdollista hyödyntää laajaalaisesti eri välineitä.

Suomi korostaa, että rahoituskehyksellä tulee jatkossakin edistää sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa.

Ennakkovaikuttamisen viime vaiheessa ja etenkin tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ja strategisesti Suomen tavoitteita sekä niiden merkitystä Suomen kokonaissaantojen ja maksujen näkökulmasta. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutkertaiseen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Maatalouspolitiikka

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan muun muassa seuraavasti:

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa.

Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomi tunnistaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksen kansallisen merkityksen ja suhtautuu avoimesti erilaisiin rahoitusratkaisuihin maatalousrahoituksen uudistamiseksi, esimerkik-

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

si hyödyntämällä kansallisia osarahoitusosuuksia myös I pilarissa säilyttämään suorien tukien taso tuensaajien näkökulmasta. Mahdollisten kansallisten osarahoitusosuuksien tulee perustua jäsenvaltioille yhteisiin sääntöihin ja periaatteisiin, jotta kilpailu sisämarkkinoilla ei vääristy.

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi korostaa, että EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa tulisi olla riittävät erityisjärjestelyt, jotka mahdollistaisivat kannattavan ja kestävä tuotannon jatkumisen Suomen kaltaisessa luonnonolosuhteiltaan haastavassa maassa. Ruoantuotannon turvaaminen on tärkeää myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Lisäksi Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Ennakkoaiheuttamisen osana Suomi on valmis tarkastelemaan avoimesti erilaisia malleja rahoitusrakenteen ja ohjelmamallien uudistamiseksi EU:n tulevan maatalousrahoituksen osalta, huomioiden kuitenkin yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet.

Suomi katsoo, että mahdollisessa uudessa rahoitusrakenteessa viljelijöiden tulonmuodostukseen keskeisesti vaikuttavat tuet tulisi ensisijaisesti säilyttää omana kokonaisuutenaan niiden ollessa Suomessa merkittävä viljelijöiden tulotasoa ja tuotantoa ylläpitävä tekijä.

Viljelijöiden tulotason näkökulmasta maaseudun nykyisten kehittämistoimenpiteiden Suomelle tärkeitä elementtejä ovat luonnonhaittakorvaus, maatalouden ympäristö- ja ilmastokorvaukset, eläinten hyvinvoinnin tuki, luonnonmukaisen tuotannon edistämisen tuki ja maatalouden investointien tukeminen. Lisäksi Suomen tavoitteena on, että nuorten viljelijöiden tukea ja omistajanvaihdoksiin kannustavia toimia vahvistettaisiin.

Suomen ennakkoaiheuttamistavoitteena on, että suoria tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille esimerkiksi kasvattamalla tuotantoon sidottujen tukien osuutta.

Kilpailukyky

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan muun muassa seuraavasti:

Suomi katsoo, että strategista kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistäminen yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi voisi parhaimmillaan tehostaa EU-rahoitusta. Suomelle on kuitenkin ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan. Myös riittävät panostukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukisivat osaltaan Euroopan kilpailukykyä.

Suomi katsoo, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen osuutta kehityksessä tulisi kasvattaa Suomen saadessa näistä ohjelmista ja välineistä huomattavasti enemmän suhteessa mak-suosuuteensa. Suomi katsoo, että kaksikäyttötarkoituksiin kohdistuvaa TKI-rahoitusta tulisi painottaa laajasti rahoituskehityksessä.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

Suomi pitää nykyistä lainatakauksiin perustuvaa InvestEU-välinettä tarkoituksenmukaisena sen hyödyttäessä erityisesti suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja katsoo, että sen rahoitustakauksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa merkittävästi riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi.

Suomen ennakko vaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena EU:n tutkimus- ja innovaatorahoituksen kohdistamista eri jäsenvaltioiden kansallisten tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien kehittyneisyysasteiden tasaamiseen (nk. widening -toimet). Suomen näkemyksen mukaan jäsenvaltioiden EU:n kehittyneisyyserojen tasaamiseen tulisi vastata ensisijaisesti koheesiopolitiikan keinoin. Avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitusta tulisi kohdentaa nykyistä tehokkaammin innovaatioketjujen nopeuttamiseen ja sujuvoittamiseen perustutkimuksesta aina innovaatioiden ja teknologioiden laaja-alaiseen käyttöönottoon mukaan lukien teollistaminen.

Suomelle on keskeisintä, että tulevaa tutkimus- ja innovaatorahoitusta painotettaisiin erityisesti vaiheeseen, jossa keskitytään tutkimustulosten ja innovaatioiden skaalaamiseen, hyödyntämiseen ja kaupallistamiseen (etenkin nykyinen Horisontti Eurooppa-ohjelman Pilari II), joka on EU:ssa nykyisellään keskeinen haaste. Suomelle on keskeistä varmistaa toimien tasapainoinen vaikuttavuus niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Suomi pitää tekoälyratkaisuja, suurteho- ja kvanttilaskentaa, siruteknologiaa sekä 6G-teknologiaa keskeisinä murrosteknologioina, joita tulisi tukea tulevassa rahoituksessa. EU:n rahoituksella tulisi myös vahvistaa ja edelleen kehittää EU:n globaalia johtajuutta kiertoja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa.

Osana Euroopan strategisen kilpailukyvyyn vahvistamista Suomi korostaa panostuksia digitalisointiin ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena puolustustutkimuksen ja -kehittämisen sisällyttämistä osaksi tulevaa TKI-rahoituksen kokonaisuutta.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tulevassa tutkimus- ja innovaatio- ja kilpailukykyrahoituksessa tulisi rahoittaa läpileikkaavasti kaksikäyttöhankeita sekä hankkeita, jotka edistäisivät kriisinkeskeytyä, kyberturvallisuutta ja yleistä varautumista.

Suomi pitää keskeisenä, että InvestEU:n kaltaista rahoitusmallia hyödynnettäisiin nykyistä laajemmin pääomasijoituksiin, jotka kohdistuisivat alkaviin- ja skaalausvaiheen yrityksiin. Näin vahvistettaisiin yritysten riskirahoituksen saatavuutta innovaatioiden kehittämiseksi ja edelleen kasvun mahdollistamiseksi.

Suomen katsoo, että IPCEI-hankkeita tulisi jatkossakin rahoittaa ensisijaisesti osallistuvien jäsenvaltioiden toimesta. Suomen tavoitteena on, että rahoitus perustuisi avoimeen kilpailuun ja hankkeiden korkeaan laatuun.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

Koheesiopolitiikka

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan muun muassa seuraavasti:

Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Arvioitaessa koheesiorahoituksen merkitystä osana rahoituskehystä tulee huomioida Suomen huomattava nettomaksu koheesiopolitiikan välineisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä koheesiopolitiikan rahoittamisessa.

Tulevassa koheesiopolitiikassa tulisi kohdistaa Itä-Suomen ulkoraja-alueille erityisrahoitusta johtuen EU:n muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen aiheuttamista näiden alueiden vakavista sosio-ekonomisista haasteista.

Lisäksi Suomi katsoo, että nykyisistä koheesiopolitiikan varojenjakokriteereistä syrjäinen ja pohjoinen sijainti, muuttoliike sekä harva-asutus ja pitkät etäisyydet ovat jatkossakin Suomelle keskeisiä.

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Tavoiteltaessa koheesiorahoituksen osuuden alentumista Suomi korostaa sisällöllisen priorisoinnin välttämättömyyttä.

Tulevan koheesiopolitiikan sisällöllisten painopisteiden osalta Suomi korostaa EU:n strategista kilpailukykyä ja EU:n kokonaisturvallisuutta. Tulevalla koheesiopolitiikalla tulisi erityisesti vastata myös uusiin EU:n laajuisiin vakaviin haasteisiin. Myös koheesiorahoituksen varojenjakokriteerejä tulisi uudistaa edistämään näitä tavoitteita.

Strategisen kilpailukykyyn näkökulmasta ennakkoaiheuttamistyössä tulee erityisesti painottaa koheesiopolitiikan välineiden soveltamista innovaatioihin, puhtaaseen siirtymään ja osaamisen kehittämiseen. Suomi tunnistaa rakenteellisten uudistusten merkityksen osana alueiden elinvoiman ja elinkeinorakenteen uudistamista, uusien investointien mahdollistamista ja kilpailukykyyn vahvistamista.

Osana EU:n kokonaisturvallisuuden edistämistä Suomi katsoo, että tulevan koheesiopolitiikan yleisissä painopisteissä tulisi huomioida EU:n itäisten ulkoraja-alueiden merkittävästi muuttunut toimintaympäristö.

Lisäksi kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

Suomi korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa EU:n koheesiopolitiikan uudistamisessa eikä siten pidä perusteltuna asumispolitiikkaan tai kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten kytkemistä siihen.

Koheesiorahoituksen nykyisten varojenjakokriteerien osalta Suomi tunnistaa harvan asutuksen ja muuttoliikekriteerien merkityksen Suomen kannalta. Lisäksi pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus on Suomen koheesiorahoituksen kokonaissaannon kannalta erityisen merkityksellinen.

Suomi korostaa kuitenkin tarvetta varojenjakokriteerien uudistamiseen myös vastaamaan EU:n uusia haasteita. Suomi arvioi koheesiorahoituksen varojenjakokriteerejä Suomen kokonaisedun näkökulmasta.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi tarkastelee mahdollista uutta EU:n itäisiin ulkorajaalueisiin liittyvää kriteeriä ja sen edullisuutta Suomelle nettomaksuaseman näkökulmasta.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi katsoo, että väestön ikääntymiseen liittyvää varojenjakokriteeriä tulisi tarkastella mahdollisena uutena kriteerinä.

Ukrainan tuki

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan seuraavasti:

Ukrainan taloudellisen tuen osalta Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille, mutta pitää nykyistä rahoituskehityksen ulkopuolista Ukrainan tukivälinettä tai sitä vastaavaa järjestelyä tarkoituksenmukaisena mallina pidempiaikaisen tuen kanavoimiseksi Ukrainalle.

Huomioiden perussopimusten asettamat rajoitukset, Suomi pitää Euroopan rauhanrahastoa tai sitä vastaavaa järjestelyä keskeisenä välineenä EU:n jäsenvaltioiden Ukrainalle myöntämän sotilaallisen ja puolustuksellisen tuen mahdollistamiseksi.

Suomi sitoutuu vahvasti tukemaan Ukrainan tulevaa jälleenrakentamista korostaen EUrahoituksen roolia yhdessä kansainvälisten kumppanien ja rahoituslaitosten tarjoaman rahoituksen kanssa.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja on muodostettu ReArm Europe -suunnitelmaa koskevassa selvityksessä (E 21/2025 vp.):

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi ja siihen kytkeytyen Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää tärkeänä EU:n sotilaallisen tuen vahvistamista Ukrainalle.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

Puolustus ja kokonaisturvallisuus

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan seuraavasti:

Suomi katsoo, että puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivarautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulee kasvattaa huomattavasti nykyisestä suhteellisesti vähäisestä määrästä.

Suomen tavoitteena on, että nykyistä suurempi osuus rahoituksesta kohdennettaisiin puolustus-tutkimus- ja kehittämisvaiheen toimien tukemiseksi EU:ssa nykyisen Euroopan puolustusrahas-ton tai sitä vastaavan järjestelyn tapaan.

Osana tulevaa rahoituskehystä koskevaa ennakkoaiheuttamistyötä Suomi voi tarkastella avoi-mesti Euroopan puolustusteollisuuden ohjelman rahoituksellisia elementtejä sekä muita mahdol-lisia ehdotuksia EU:n puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi. Suomen lähtökohtana kuiten-kin on, että mahdollisen EU:n rahoitustuen tulisi olla laina- tai takausmuotoista yksityisen rahoi-tuksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi.

Osana EU:n kriisivarautumisen kehittämistä Suomi korostaa nykyisen rescEU-tyyppisen väli-neen merkitystä ja jatkuvuuden turvaamista.

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venä-jän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolus-tusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille, jol-loin Suomi saavuttaa nettosaajan aseman tämän rahoituksen osalta.

Varautumisen osalta Suomi katsoo, että EU-rahoitusta tulisi olla mahdollista kohdentaa jäsenval-tioiden varautumistoimiin nykyistä laajemmin huomioiden kuitenkin jäsenvaltioiden ensisijai-nen toimivalta asiassa. Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-rahoituksella saavutettavaan Eu-roopan laajuiseen lisäarvoon varautumisen osalta.

Liikenne-rahoitus mukaan lukien sotilaallinen liikkuvuus

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan seuraavasti:

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehok-kaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, eli siviili- ja sotilasliikenteen tarpeiden huomioimis-ta edistäen unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta, huoltovarmuutta ja kriisinsietokykyä. Tämä edellyttäisi investointeja tukevaa EU-rahoitusta, jolla edistettäisiin lii-kenneverkon toimivuutta ja modernisointia.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

Suomi pitää keskeisenä, että tulevassa rahoituskehyksessä sotilaallisen liikkuvuuden osuutta rahoituksesta kasvatettaisiin huomattavasti, huomioiden erityisesti Suomen asema muuttuneessa turvallisuusympäristössä EU:n ulkorajavaltiona.

Suomen ennakkoaikeittamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevassa liikennerahoituksessa huomioidaan EU:n kokonais-turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät tarpeet. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavu-ttavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomi painottaa erityisesti sotilaallista liikkuvuutta tulevan EU:n liikennerahoituksen keskeise-nä prioriteettina. Sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laa-jasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin. Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raidele-veyteen.

Suomi pitää perusteltuna sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden yhtenäistä ja erityisen korkeaa EU-rahoitusosuutta.

Lisäksi EU-rahoitusta tulisi kohdentaa myös jatkossa avoimeen kilpailuun pohjautuen jäsenval-tioiden merkittävimpiin liikenneverkkojen kehittämistarpeisiin eurooppalaisilla liikennekäytävil-lä, jäsenvaltioiden rajoilla sijaitsevien pistemäisten kohteiden sijaan.

EU:n strategisen kilpailukyvyyn ja päästövähennysten kannalta olisi tärkeää ohjata jatkossakin EU-rahoitusta liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen.

Rajaturvallisuus ja itäisten ulkoraja-alueiden rahoitus

Suomen ennakkoaikeittamiskantoja on muodostettu selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan seuraavasti:

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti muuttoliikkeen sisäi-seen hallintaan ja rajaturvallisuuden vahvistamiseen.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevalla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallin-nan rahoitusta olisi mahdollista kohdentaa myös fyysiseen ulkorajainfrastruktuuriin erityisesti välineellistetyn maahantulon ehkäisemiseksi.

Suomen ennakkoaikeittamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Erillisenä laaja-alaisempana kysymyksenä Suomi tavoittelee erillistä, lähtökohtaisesti ei kohee-siorahoitukseen perustuvaa erityisrahoitusta, jonka lähtökohtana olisivat Suomen itäisten raja-alueiden erityistarpeet.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

Osana EU:n ulkorajojen vahvistamista tulisi tulevassa EU:n rajaturvallisuutta koskevassa rahoituksessa pyrkiä kasvattamaan maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjaossa.

Suomi katsoo, että monivuotisen rahoituskehyksen tulisi nykyistä vahvemmin vastata myös muuttoliikkeen ulkoisen ulottuvuuden tarpeisiin, erityisesti palautusten tehostamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (MFF) on muodostettu huhtikuussa 2024 valtioneuvoston selvityksessä E 31/2024 vp, jossa on määritelty ennakkoaiheuttamiskannat muun muassa rahoituskehyksen kokonaistason ja EU:n omien varojen järjestelmän osalta. Hallintovaliokunta on tuolloin antanut lausunnon HaVL 10/2024 vp. Valiokunta on lisäksi lausunut Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024—2029 lausunnossaan HaVL 6/2024 vp. Nyt käsiteltävänä olevassa jatkokirjeessä kuvataan viimeisintä tilannetta tulevan rahoituskehyksen valmistelun osalta ja tarkennetaan Suomen keskeisimpiä kantoja ennakkoaiheuttamisen viimevaiheeseen. Valiokunta käsittelee lausunnossaan erityisesti koheesiopolitiikkaa ja itäisten ulkoraja-alueiden erillisrahoitusta.

Koheesio- eli alue- ja rakennepoliittika on ollut EU:n pääasiallinen instrumentti pitkän aikavälin alueellisille investoinneille sekä rakenteelliselle muutokselle, mahdollistaen räätälöityjen ratkaisujen kehittämisen ja käyttöönoton lähimpänä kansalaisia ja yrityksiä. Suomessa alue- ja rakennepoliittikan välineet ovat olleet tukemassa kasvua: uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen luomista sekä osaamisen vahvistamista erityisesti jatkuvien rakenteellisten haasteiden alueilla mutta myös kasvavilla kaupunkiseuduilla. Valiokunta katsoo, että Suomessa on EU:n alue- ja rakennepoliittikalle edelleen tarve.

Hallintovaliokunta toteaa, että Suomessa esimerkiksi sulkeutuneen itärajan seurannaisvaikutukset tuntuvat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, mutta merkittäviä vaikutuksia on syntynyt myös muilla Suomen alueilla. Muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne ja Venäjä-pakotteet vaikuttavat Suomen eri alueilla eri tavoin riippuen esimerkiksi siitä, millainen elinkeinorakenne alueella on. Huomiota tulee kiinnittää niin elinkeinon, osaavan työvoiman, energiantuotannon, investointien kuin kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuudenkin vahvistamiseen, mikä luo pohjaa elinvoimaisille ja muutoskykyisille alueille, kaupungeille ja kunnille.

Jatkokirjeessä esitetyt painopisteet strategisen kilpailukykyyn vahvistamiselle ovat valiokunnan mielestä kannatettavia, samoin nostot koskien varojen määräytymisen kriteeristöä. Hallintovaliokunta katsoo, että Suomen EU-liittymissopimukseen kirjattu pohjoisten harvaan asuttujen alueiden (NSPA) erityisasema tulee turvata. Lisäksi tulee turvata riittävä koheesiopolitiikan perusrahoitus koko Suomessa sisältäen muun muassa harvaan asuttujen alueiden kriteerin (< 12,5 asukasta/km²). Valiokunta painottaa, että EU:n alue- ja rakennepoliittikan tuen merkitys Suomessa harvaan asuttujen alueiden ja näillä alueilla toimivien yritysten kehittämisedellytyksille on olennainen. Samalla se on keskeinen koko Suomen EU-saannon kannalta, koska se pienentää Suomen nettomaksuosuutta.

Valiokunnan lausunto HaVL 11/2025 vp

EU:n turvallisuusympäristössä tapahtunut muutos on aiheuttanut joustotarpeita nykyiseen monivuotiseen rahoituskehykseen ja se tulee vaikuttamaan myös tulevan kauden monivuotiseen rahoituskehykseen. Jatkokirjeen mukaan on odotettavissa, että komission lähtökohtana on EU:n itäisten ulkoraja-alueiden huomioiminen tulevassa rahoituskehyseshdotuksessa pääosin osana tulevaa koheesiorahoitusta. Hallintovaliokunta korostaa, että EU:n itäisten raja-alueiden osalta Suomi on unionin jäsenmaista erityisasemassa yli 1340 km pituisen Venäjän maarajan osalta, mutta koheesiorahoituksen vahvana nettomaksajana ainutkertaisessa asemassa suhteessa muihin itäisiin ulkorajavaltioihin. Ennakkovaikuttamisessa ja tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota. Valiokunta tukee vahvasti Suomen tavoitetta erillisestä, ei koheesiorahoitukseen perustuvasta erityisrahoituksesta, jonka lähtökohtana ovat Suomen itäisten raja-alueiden erityistarpeet. Erityiskohtelukriteeriin perustuva, koheesiorahoituksesta erillinen EU:n ulkorajarahaus parantaisi myös Suomen rahoituksen nettosaantoa.

Muiden kirjelmässä esitettyjen Suomen tavoitteiden osalta hallintovaliokunta tähdentää EU-rahoituksen tulosperspektiivisuutta, yksinkertaistamista sekä hallinnollisen taakan vähentämistä. Niiden avulla voidaan tehostaa EU-rahoituksen käyttöä. Valiokunta toteaa lisäksi, että EU-rahoituksen täysimääräiseen hyödyntämiseen on tärkeä kiinnittää huomiota myös Suomen kansallisessa toimeenpanossa. Esimerkiksi hankekokonaisuuksien luominen ja rahoituksen hakeminen niihin eri välineistä edellyttävät erityisosaamista. Näihin seikkoihin on syytä kiinnittää tulevalla kaudella entistä enemmän huomiota.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 3.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne